

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักศูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.1 ทำไมต้องเรียนภาษาไทย
 - 1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.3 คุณภาพของผู้เรียน
2. ความสำคัญของภาษาไทย
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.3 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แผนการจัดการเรียนรู้
 - 4.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 4.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 4.3 องค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 4.4 รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 4.5 ขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้
 - 4.6 การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึก
 - 5.1 ความหมายของชุดฝึก
 - 5.2 ความสำคัญของชุดฝึก
 - 5.3 ประโยชน์ของชุดฝึก
 - 5.4 ลักษณะของชุดฝึกที่ดี
 - 5.5 ส่วนประกอบของแบบฝึก
 - 5.6 รูปแบบของแบบฝึก
 - 5.7 หลักการสร้างชุดฝึกทักษะ

- 5.8 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกทักษะ
- 5.9 ขั้นตอนการสร้างแบบฝึก
- 5.10 การหาประสิทธิภาพของชุดฝึก
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ทำไมต้องเรียนภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจ การงาน และการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการความคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ การอนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย
อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คุณภาพของผู้เรียน

คุณภาพของผู้เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต้องมีความรู้สามารถ ดังนี้

1. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง
คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์
คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง อธิบายจากเรื่องที่อ่าน ได้
เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมี
มารยาทในการอ่าน

2. มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน
เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาท
ในการเขียน

3. เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดและแสดง
ความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสาร เล่าประสบการณ์ พูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวน
ให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม มีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำ
และประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ
แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

5. เข้าใจและสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิต
ประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดี วรรณกรรมที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก
ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบท ร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยาน
และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

ความสำคัญของภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 1 - 2) กล่าวถึง ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิด
ความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้
ในชีวิตจริงทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกพูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทยธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคลการแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรมวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็กเพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรักชาติ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

กรมวิชาการ (2545 : 2 - 5) กล่าวถึง ความสำคัญของภาษาไทยไว้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพิ่มประสบการณ์ เป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรมประเพณีและสุนทรียภาพ โดยบันทึกเป็นวรรณคดีอันล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์ให้สืบสานคงอยู่คู่ชาติตลอดไป ภาษาไทยจึงมีความสำคัญ จำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษา และฝึกฝนจนเกิดทักษะเพื่อใช้ติดต่อระหว่างชนในชาติ ในที่นี้ยังประมวลภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเมื่อคนเรามีความคิดความรู้สึก มีอารมณ์ มีความต้องการ จึงมีความต้องการที่จะถ่ายทอด ความคิด ความรู้สึก เราก็จะใช้ภาษาในการสื่อความหมายไปสู่คนอื่นได้โดยการพูด การเขียน รวมทั้งใช้ภาษาทำความเข้าใจเรื่องราว ด้านความคิด ความรู้สึก ความต้องการ กับผู้ฟัง การอ่าน และการดู

2. ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษได้บันทึกและบอกเล่าต่อ ๆ กันมา คนรุ่นหลังสามารถแสวงหาความรู้เหล่านั้นได้โดยการฟัง การอ่าน และ

การดูจากบุคคล จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ภาษาจะช่วยพัฒนาสติปัญญา กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การวิจารณ์ จนเกิดคนรุ่นใหม่ ภาษายังเป็นเครื่องมือในการรับและการถ่ายทอด วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์จากคนรุ่นก่อนและจากสังคม เพื่อปลูกฝัง และหล่อหลอมให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามที่สังคมคาดหวัง

3. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีสันติสุข สมาชิกความเข้าใจอันดีต่อกัน การใช้ภาษาสื่อความหมายให้ชัดเจนย่อมจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน เกิดความร่วมมือของคนในสังคม ไม่สร้างปัญหาและความแตกแยกในสังคม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติ สังคมจะเป็นปึกแผ่นมั่นคงคนในสังคม จะต้องมีความผูกพันต่อกันเป็นพวกพ้องเดียวกัน เพราะคนไทยมีภาษาไทยเป็นภาษากลางยึดเหนี่ยว ผูกพัน ให้เป็นเชื้อชาติเดียวกัน เกิดความเป็นเอกภาพของชาติ เป็นพลังทำให้เกิดความปรองดอง และร่วมมือกันที่จะพัฒนาชาติไทยให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงต่อไป

5. ภาษาไทยเป็นเครื่องช่วยจรรโลงใจ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการได้รับความจรรโลงใจในชีวิตอยู่เสมอ เช่น วัยเด็กก็ต้องการเสียงแห่งกล่อม เมื่อโตขึ้นฟังเสียงเพลงฟังนิทาน นิยาย บทกวี บันเทิงคดี คำอวยพร สุภาษิต ฯลฯ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้คัดสรรถ้อยคำอันประณีตไพเราะ และมีข้อคิดลึกซึ้งซึ่งเป็นภาษาเรียงร้อยให้เกิดการจรรโลงใจแก่ผู้อ่านและผู้ฟัง

จึงสรุปได้ว่า ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้และประสบการณ์ เสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อการ สร้างเอกภาพของชาติ ช่วยจรรโลงใจ ทั้งด้านการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษาไทย และวรรณคดี และวรรณกรรม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กัญญาพร แก้วรักษา (2552 : 39) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนจะเป็นจะเป็นการตรวจสอบความสามารถของบุคคล ที่แสดงออกในลักษณะของ พฤติกรรมต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของรายวิชาที่ได้เรียนรู้ โดยอาจวัดด้านการปฏิบัติ หรือวัดด้านเนื้อหาก็ได้

ฮูเซ็น และ โปสเล็ทเวท (Husen and Postlethwaite. 1985 : 35) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลสะท้อนของความรอบรู้ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างที่ทักษะและความรู้ กำลังพัฒนา

กู๊ด (Good. 1973 : 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จ ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ สำหรับ ความหมายคำว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” หมายถึง ความรู้ หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอน หรือทั้งสองอย่าง รวมกัน

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการแสดงออกของผู้เรียนที่ทำให้เห็นถึงความสามารถในด้านการเรียนรู้ มีความเข้าใจ และมี ทักษะกระบวนการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถประเมินจากการปฏิบัติ หรือจากการทดสอบทฤษฎีของผู้เรียน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่นักการศึกษา และครูผู้สอน ได้ให้ความสนใจมาโดยตลอด จึงมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

กรนิษา มีรัตน์ (2552 : 63) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งพฤติกรรมความรู้ ความคิด รวมทั้งด้านจิตพิสัยของผู้เรียน ตลอดจน คุณลักษณะพฤติกรรมเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก แต่ที่มีความสำคัญมากกว่านั้นคือ ด้านคุณภาพการสอนของครูผู้สอน

จันทิมา เมยประ โคน (2555 : 28) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน แบ่งออกเป็นองค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านตัวครู และด้านสังคม และปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะของผู้สอน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจของตัวครูผู้สอน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ประกอบด้วย ตัวครู ตัวนักเรียน และสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมความรู้ ความคิด รวมทั้งด้านจิตพิสัยของผู้เรียน ตลอดจนคุณลักษณะพฤติกรรมเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553 : 291 - 292) ได้จำแนกประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น (Teacher Made Test) หมายถึง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราว เพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน เป็นการทดสอบว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บทพร้อมในส่วนใดจะได้ซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดเพื่อดูความพร้อมที่จะเรียนในเนื้อหาใหม่ ใช้กันทั่วไปในสถาบันการศึกษา แบบทดสอบประเภทนี้สอบเสร็จก็จะถูกทิ้งไป จะสอบใหม่ก็จะสร้างขึ้นมาใหม่ หรือนำเอาของเก่ามาเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีวิธีการอะไรเป็นหลักในการปรับปรุง ไม่มีการวิเคราะห์ว่า ข้อสอบนั้นดีหรือไม่ประการใด

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) หมายถึง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาหรือจากครูที่สอนจากสาขานั้น และมีกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เมื่อสร้างเสร็จก็จะมีการนำไปทดสอบ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้งหลายหน เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน ซึ่งแบบทดสอบมาตรฐานนี้ จะมีความเป็นมาตรฐานอยู่ 2 ประการ คือ

2.1 มาตรฐานในการดำเนินการสอบ หมายความว่า แบบทดสอบนี้ไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ไหน เมื่อไรก็ตาม คำชี้แจง คำบรรยาย การดำเนินการสอบจะเหมือนกันทุกครั้งที่ไป จะต้องมีการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำให้คะแนนคลาดเคลื่อน เช่น ผู้คุมสอบ การจัดชั้น การจัดชั้นเรียน การใช้คำสั่ง เป็นต้น แบบทดสอบประเภทนี้จึงต้องมีคำชี้แจงในการใช้ข้อสอบอยู่ด้วย

2.2 มาตรฐานในการแปลความหมายของคะแนน หมายความว่า เป็นการสอบที่ใด เมื่อใด ต้องแปลคะแนนได้เหมือนกัน ฉะนั้นข้อสอบประเภทนี้จึงต้องมีเกณฑ์ปกติ สำหรับเปรียบเทียบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ มีวิธีการสร้างข้อคำถามเหมือนคำถามที่วัดเนื้อหา และพฤติกรรมที่สอนไปแล้ว จะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามได้ ซึ่งควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมดังนี้ 1) ความรู้ ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ 6) การประเมินค่า

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 71) ได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้ ดังนี้

1. แบบทดสอบแบบเลือกตอบ ใช้วัดได้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความคิด หลักการ ทฤษฎี การตัดสินใจ การประเมินค่า การแปลความหมายมีส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนของคำถามหรือส่วนของคำตอบ หรือตัวเลือก

2. แบบทดสอบแบบถูกผิด เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบรูปแบบหนึ่ง ที่มีลักษณะเป็นการนำเสนอขอความเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในมโนทัศน์ หลักการ ทฤษฎีโดยให้ผู้เรียนเลือกตอบแบบ 2 คำตอบ คือ ถูกและผิดเท่านั้น

3. แบบทดสอบจับคู่ เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะการนำเสนอคำหรือข้อความ 2 ส่วน ให้เลือกเพื่อจับคู่กัน กล่าวคือ มีส่วนของคำถามที่เขียนเรียงเป็นแถวตั้ง 1 แถว และส่วนของคำตอบที่เกี่ยวข้องกัน เขียนเรียงกันเป็นแถวตั้งอีก 1 แถว ซึ่งจำนวนข้อของคำตอบจะมีมากกว่าคำถาม

4. แบบทดสอบแบบเติมคำ เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ แต่ผู้ตอบต้องแสดงความรู้ความสามารถด้วยการเขียนคำตอบ

5. แบบทดสอบความเรียง เป็นแบบทดสอบที่ต้องแสดงความรู้ ความสามารถด้วยการเขียนตอบ ด้วยการสรุป หรือเขียนแสดงเหตุผลประกอบข้อความ

สรุปได้ว่า ประเภทของแบบทดสอบมีทั้งที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐานสามารถใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบแบบทดสอบแบบถูกผิดแบบทดสอบจับคู่แบบทดสอบแบบเติมคำแบบทดสอบความเรียง ซึ่งควรวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรม ด้านความรู้ ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมินค่า

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิบูลศรี กิ่งแก้ว (2552 : 38 - 39) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นที่หนึ่งการวางแผนการสร้างแบบทดสอบ พิจารณาดังนี้

1.1 กำหนดจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ การวางแผนการสร้างแบบทดสอบว่าจะสร้างแบบทดสอบอย่างไร หรือทราบจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบความรู้ก่อนทำการเรียนการสอน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถนำมาปรับปรุงวิธีการสอน ดังนั้นจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ อาจจำแนกเป็น 4 จุดประสงค์ คือ

1.1.1 ใช้ตรวจความรู้เดิม จะทำการสอบก่อนที่จะเริ่มต้นทำการสอน เพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเนื้อหาที่จะเรียนเพียงพอหรือไม่ และนักเรียนมีความรู้เนื้อหาที่จะสอนหรือไม่

1.1.2 ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้า และปรับปรุงการเรียนการสอน

1.1.3 ใช้วินิจฉัยผู้เรียน

1.1.4 ใช้สรุปทเรียน

1.2 กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด เนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด คือ เนื้อหาและพฤติกรรมที่ทำการสอน การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรเป็นกระบวนการ ในการจำแนกแยกแยะในวิชานั้น ๆ มีหัวข้อ เนื้อหาสาระที่สำคัญอะไรบ้างมีจุดประสงค์ที่จะให้เกิด พฤติกรรมอะไรบ้าง ดังนั้นการวิเคราะห์หลักสูตรจึงประกอบด้วยวิเคราะห์ 2 อย่าง คือ

1.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา เป็นการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่เนื้อหาวิชา เป็นหัวข้อสำคัญ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของเนื้อหา ความยากง่ายของเนื้อหา ขนาดของเนื้อหา และเวลาที่สอน

1.2.2 การวิเคราะห์จุดประสงค์ เป็นการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่เนื้อหาวิชา เป็นหัวข้อสำคัญ โดยคำนึงถึงการเขียนพฤติกรรมที่สำคัญของแต่ละจุดประสงค์ทั้งหมด การยุบ พฤติกรรมที่สำคัญที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ให้เป็นพฤติกรรมเดียวกัน และนิยามความหมาย ของพฤติกรรมที่ยุบรวมแล้ว

2. ขั้นที่สองการเตรียมงานและเขียนข้อสอบ เมื่อวางแผนการสร้างแบบทดสอบ โดยการสร้างเป็นตารางวิเคราะห์หลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ต้องเตรียมงานและเขียนข้อสอบต่อไป

3. ขั้นที่สามการทดลองสอบ เมื่อเขียนข้อสอบและจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วจึงนำไป ทดลองสอบ

4. ขั้นที่สี่การประเมินผลแบบทดสอบ ซึ่งเป็นขั้นตรวจสอบว่า แบบทดสอบมีคุณภาพ หรือไม่ โดยพิจารณาตามคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบ ดังนี้

4.1 ความแม่นยำ ความตรงหรือความเที่ยง หมายถึง แบบทดสอบสามารถ วัดพฤติกรรมได้ตรงตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์และตามที่ทำกรสอนจริง

4.2 ความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบให้ผลการสอบสอดคล้องตรงกันทุกครั้ง

4.3 อำนาจจำแนก หมายถึง ข้อสอบที่แบ่งแยกคนเก่ง อ่อนออกจากกันได้ กล่าวคือ คนเก่งจะตอบถูก คนอ่อนจะตอบผิด

4.4 ความเป็นปรนัย หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจนและการให้คะแนนชัดเจน

4.5 ความเฉพาะเจาะจง หมายถึง ข้อสอบที่มีความชัดเจน

4.6 ประสิทธิภาพ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้เวลานั้น ประหยัดเวลาในการสร้าง การดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนนให้แต่ผลการสอบถูกต้อง

4.7 ความสมดุล หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์ และมีเนื้อหา มีสัดส่วนจำนวนข้อสอบคล้องตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

4.8 ความยุติธรรม หมายถึง แบบทดสอบมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสที่จะตอบถูกได้เท่ากัน

4.9 ความเหมาะสมของเวลา หมายถึง แบบทดสอบได้กำหนดเวลาให้เพียงพอในการตอบข้อสอบจนเสร็จ

แผนการจัดการเรียนรู้

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2534 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ ที่ต้องทำการสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอนและการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น ซึ่งกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 17) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสุดท้าย โดยนำกำหนดการสอนมาขยายรายละเอียดให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการสอน องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และอาจจะมีภาคผนวก ซึ่งเป็นรายละเอียดประกอบข้างต้น ซึ่งจะทำให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ที่ดีต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ศิริพร จิรังศ์พานิช (2554 : 16) ให้ความหมายของแผนการสอนคือ แผนงานหรือโครงการสอนที่ครูจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยการเตรียมล่วงหน้าอย่างมีระบบ เพื่อนำไปประกอบการเรียนการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง แผนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียน ไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็น การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ ที่ต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

สมจิตร์ เดชครอบ (2552 : 23) ได้ให้ความสำคัญของแผนการสอนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในเรื่องหลักสูตร มีแนวทางการสอน การจัดทำ การจัดหาสื่อประกอบการสอน ตลอดจนวิธีการวัดผลอย่างละเอียดทุกแง่มุม
2. ช่วยให้เกิดการวางแผนวิธีสอนที่ดี วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะการทำ แผนการสอนเป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรกับจิตวิทยา การศึกษาหรือนวัตกรรมการเรียนใหม่ ๆ ตลอดจนปัจจัยอำนวยความสะดวกของโรงเรียน และสภาพปัญหาความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากรในท้องถิ่น โดยใช้ วิธีการเชิงระบบ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้ครูมีเครื่องมือที่สร้างขึ้นด้วยตนเองไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความสะดวก เหมาะสม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วน สอดคล้องกับระยะเวลาและจำนวนคาบที่มีอยู่จริงในแต่ละภาคเรียน นั่นคือสอนได้ครบและทันเวลา ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น
4. ทำให้เกิดการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ช่วยให้ครูสามารถวินิจฉัยจุดอ่อนของนักเรียนที่จะได้รับการแก้ไขและทราบจุดเด่นที่ควรได้รับการเสริมสร้างต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเห็นภาพการทำงานของตนเองให้เด่นชัดขึ้น
5. ครูสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ต้องการ เทียบตรง เพื่อเสนอแนะแก่บุคลากรและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถทราบขั้นตอน กระบวนการต่าง ๆ ในการสอน ของครู เพื่อการนิเทศติดตามประเมินผลการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ผู้สอนติดธุระจำเป็น ไม่สามารถสอนด้วยตนเองได้ แผนการสอนก็จะใช้เป็นคู่มือ ให้แก่ผู้สอนแทนได้อย่างดี
8. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝน เพื่อให้เกิด ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะมีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับประกอบอาชีพ
9. เป็นผลงานทางวิชาการอย่างใดอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความชำนาญพิเศษหรือ ความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำแผนการสอน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนางานในหน้าที่และเสนอเลื่อนระดับ ให้สูงขึ้น

อรุณพาส สิงหราช (2553 : 52) ได้อธิบายความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา
2. ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนได้ตามเป้าหมาย
3. ส่งเสริมให้ครูใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลและประเมินผล
4. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาช่วยสอนแทน
5. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา
6. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญคือ ทำให้ครูมีการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดีที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา มีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนได้ตามเป้าหมาย ส่งเสริมให้ครูใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลและประเมินผล เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาช่วยสอนแทน มีหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง ที่เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา และมีผลงานทางวิชาการที่แสดงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

องค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

วิการดา จักรอิสราพงษ์ (2553 : 23) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดทำรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำเอากิจกรรม เนื้อหา และจุดประสงค์แต่ละตอนจากแผนการจัดการเรียนรู้มาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบที่กำหนดโดยทั่วไป ซึ่งนิยมให้มีส่วนประกอบและแนวการเขียนรายละเอียดของส่วนประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ เขียนชื่อรายวิชา ชั้นเรียน เรื่องและเรื่องย่อย หรือหน่วยความรู้หรือหน่วยย่อย จำนวนชั่วโมง อาจเพิ่มเติมชื่อผู้สอนและวันเวลาที่สอน
2. สาระสำคัญ เขียนบทสรุปที่แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาที่สอนกับจุดประสงค์ หรือกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร บางตำราสรุปนี้ว่า ความคิดรวบยอด
3. จุดประสงค์ เขียนสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบกิจกรรมการเรียนการสอน นิยมเขียนจุดประสงค์ที่วิเคราะห์ได้จากคำอธิบายรายวิชา และหาความสัมพันธ์กับเนื้อหาและกิจกรรมไว้แล้ว ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้หรือจัดทำกำหนดการสอนเพื่อเพิ่มเติมหรือแยกย่อยเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง

4. เนื้อหา เขียนชื่อเรื่องที่ต้องการให้เรียนรู้ และอาจจะเพิ่มเติมเรื่องย่อ หรือข้อสรุปของเรื่องด้วยก็ได้

5. กิจกรรมการเรียนการสอน เขียนขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เกิดการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นบทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน และการใช้สื่อหรือเครื่องมือประกอบการจัดกิจกรรมนิยมแสดงให้เห็น ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเป็นขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ จึงมีข้อพิจารณาว่า แผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ

6. สื่อการเรียนการสอน เขียนชื่อหรือเครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งชื่อของผู้สอนหรือของผู้เรียนทุกรายการ

7. การวัดผลประเมินผล เขียนชื่อวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจเก็บข้อมูลแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกขั้นตอน หรือทุกประเภทที่ใช้ในการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

8. บันทึกการตรวจสอบและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ซึ่งเป็นส่วนของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ จะเขียนบันทึกความเห็นผลการตรวจหรือข้อเสนอแนะที่จะให้ผู้สอนนำไปใช้ในการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

9. บันทึกผลหลังสอน เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บันทึกข้อมูลต่างๆ หลังจากการจัดการเรียนรู้เมื่อเสร็จสิ้นการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ อาจบันทึกความสำเร็จ ปัญหา ผลการเรียนรู้ที่ควรแก้ไขปรับปรุง เรื่องที่ควรเพิ่มเติมแก้ไข ในการจัดการเรียนรู้ถัดไปหรืออื่น ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 65) ได้เสนอแนวทางการจัดทำหน่วย/แผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
2. ชื่อหน่วยการเรียนรู้
3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด
4. สาระการเรียนรู้
5. ชิ้นงาน/ภาระงาน/แบบฝึก
6. ประเมินผล
7. กิจกรรมการเรียนรู้
8. กำหนดเวลา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หัวข้อแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และการบันทึกผลหลังสอน โดยมีแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2553 : 104 - 144) ในการจัดทำแผนการสอนได้บูรณาการรูปแบบของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนและเกิดผลดีต่อการทำผลงานทางวิชาการของครู โดยใช้รูปแบบดังนี้

อรุณพาศ สิงหราช (2553 : 55) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมใช้ในปัจจุบันกับทุกกลุ่มสาระ แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อหรือแบบความเรียง ซึ่งเป็นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในส่วนต่าง ๆ หรือหัวข้อต่าง ๆ เรียงติดต่อกันไปโดยไม่มีตาราง

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิ่งตาราง แผนการจัดการเรียนรู้แบบนี้มีลักษณะแตกต่างจากแบบที่ 1 ตรงที่นำส่วนที่เป็นเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลไปไว้ในตาราง ส่วนหัวข้ออื่น ๆ ใช้เป็นความเรียง

3. แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง แผนการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ซึ่งเป็นการเขียนส่วนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ลงในตารางทั้งหมด จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละช่องได้ง่าย เหมาะสำหรับกับนักศึกษาที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบตารางจะทำให้การเตรียมการสอนง่ายขึ้น มองเห็นความสัมพันธ์ ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า รูปแบบการเขียนแผนการสอนที่ดีต้องเป็นแผนการสอนที่ให้แนวทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจนทั้งด้านจุดประสงค์การสอนเนื้อหาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การใช้สื่อการสอนและการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหาและให้เกิดทักษะกระบวนการสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

ขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 134) ได้เสนอขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรคู่มือครูและเอกสารการค้นคว้าต่าง ๆ เช่น หลักสูตรประถมศึกษา คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือการประเมินการเรียนตามหลักสูตร

2. วิเคราะห์เนื้อหา / จุดประสงค์ในหลักสูตร ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ กิจกรรมเนื้อหา และจุดประสงค์

3. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และเวลา

4. หัวข้อการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

4.1 สาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว

4.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นการกำหนดจุดประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว

4.3 สาระการเรียนรู้เป็นเนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมและต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

4.4 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเสนอขั้นตอนหรือกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนด

4.5 สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดในแผน

4.6 การวัดและประเมินผล ระบุขั้นตอนหรือวิธีการวัดผล เพื่อประเมินผลว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4.7 กิจกรรมเสนอแนะ เสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

4.8 ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา เป็นการบันทึกการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสนอแนะหลังจากได้ตรวจความถูกต้องแล้ว การกำหนดรายละเอียดในหัวข้อต่าง ๆ เช่น การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ และการประเมินผล ให้มีความสอดคล้อง ส่งเสริมการเรียนรู้จุดประสงค์ของหลักสูตร

4.9 บันทึกผลการจัดการเรียนรู้เป็นการบันทึกผลของผู้สอนหลังจากที่มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้แล้ว เพื่อนำไปปรับปรุงและใช้สอนในคราวต่อไปประกอบด้วย 3 ข้อ

4.9.1 ผลการเรียนรู้เป็นการบันทึกผลการเรียนด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้ง 4 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย และกระบวนการ ซึ่งกำหนดในชั้นกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นประเมินผล

4.9.2 ปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดในขณะที่สอนก่อนสอนและหลังสอน

4.9.3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเป็นการบันทึกข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข ปรับปรุงการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่หลักสูตรกำหนด

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ควรศึกษาหลักสูตร จะต้องศึกษาหลักสูตรอย่างกว้างขวางและอย่างลึกซึ้งในวิชาและรายวิชาที่สอน วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด

สาระการเรียนรู้ เวลา และกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนหากวิธีและกลวิธีสอนจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร โดยใช้ทักษะกระบวนการและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดทั้งประสานประสานระหว่างรูปแบบได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนเสร็จแล้ว ผู้เขียนควรตรวจสอบย้อนกลับไปดูอีกครั้งว่าแผนที่เขียนนั้นยังมีข้อใดที่ยังบกพร่อง ควรปรับปรุงให้แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพก่อนนำไปจัดการเรียนการสอน

วงศ์เดือน รุ่งไพศาล (2555 : 125 - 126) กล่าวถึง การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

หลังจากได้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ควรให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นำผลการประเมินไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการตรวจสอบของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอันส่งผลถึงประสิทธิภาพการสอนจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

ตัวอย่าง แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง

1. ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ว่า ในรายการประเมินอยู่ในระดับใด โดยเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้ และการให้น้ำหนักของคะแนนตามความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง ดีมาก

4 หมายถึง ดี

3 หมายถึง พอใช้

2 หมายถึง ปรับปรุง

1 หมายถึง ใช้ไม่ได้

การแปลผลของการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้

80 - 100 อยู่ในระดับดีมาก

60 - 79 อยู่ในระดับดี

40 - 59 อยู่ในระดับพอใช้

20 - 39 อยู่ในระดับปรับปรุง

ต่ำกว่า 20 อยู่ในระดับใช้ไม่ได้

ตาราง 1 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับ					หมายเหตุ
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	ใช้ไม่ได้	
1. จุดประสงค์การเรียนรู้						
1.1 ความครอบคลุมและชัดเจน						
1.2 ความเหมาะสม						
2. เนื้อหาสาระ						
2.1 ความถูกต้องและชัดเจน						
2.2 ความครอบคลุม						
3. กิจกรรมการเรียนการสอน						
3.1 ความน่าสนใจ						
3.2 ความเหมาะสม						
3.3 ความริเริ่ม						
4. สื่อการเรียนการสอน						
4.1 ความน่าสนใจ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว						
4.2 ความประหยัด						
5. ตรงกับเนื้อหา						
6. การประเมินผล						
6.1 ความเที่ยงตรง						
6.2 ความเชื่อถือได้						
6.3 ความสามารถประยุกต์ได้						
7. ความสอดคล้อง						
7.1 จุดประสงค์กับกิจกรรมการเรียนการสอน						
7.2 เนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน						
7.3 กิจกรรมการเรียนการสอนกับสื่อการเรียนการสอน						

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับ					หมายเหตุ
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	ใช้ไม่ได้	
7.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ กับการวัดและประเมินผล						
7.5 เนื้อหา กับการวัดผลประเมินผล						

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2555 : 108 - 116) กล่าวถึง การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ดีต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ

1.1 ความครอบคลุม หมายถึง ความครอบคลุมมวลพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ เพราะทั้ง 3 ด้าน เป็นองค์ประกอบ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นจุดหมายสูงสุดของการศึกษา อย่างไรก็ตามในแผนการจัดการเรียนรู้ หรือบันทึกการสอนหนึ่ง ๆ อาจไม่จำเป็นครบองค์ประกอบ 3 ด้าน เสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลา เนื้อหา และวัยของผู้เรียน

1.2 ความชัดเจน หมายถึง จุดประสงค์มีความเป็นพฤติกรรมมากพอที่จะตรวจสอบว่ามีการบรรลุแล้วหรือไม่ เช่น ถ้าเขียนเพื่อให้ “รู้” กับเพื่อให้ “ตอบได้” คำว่า “รู้” เป็นความคิดรวบยอดมากกว่าพฤติกรรม ถือว่าไม่ชัดเจน แต่คำว่า “ตอบ” มีลักษณะเป็นพฤติกรรมมากขึ้น โดยผู้เรียนอาจจะพูดตอบ หรือเขียนตอบก็ได้

1.3 ความเหมาะสม หมายถึง จุดประสงค์นั้น ไม่สูงหรือต่ำเกินไป ทั้งนี้เมื่อคำนึงถึงเวลา เนื้อหา และวัยของผู้เรียน

2. เนื้อหาสาระ

2.1 ความถูกต้อง หมายถึง เนื้อหาสาระตรงกับหลักวิชา

2.2 ความครอบคลุม หมายถึง ปริมาณเนื้อหาตามหัวข้อนั้นมีมากพอที่จะก่อให้เกิดความคิดรวบยอดได้หรือไม่

2.3 ความชัดเจน หมายถึง การที่เนื้อหามีแบบแผนของการนำเสนอสาระที่สับสนเข้าใจง่าย

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (เน้นผู้เรียน)

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติที่น่าสนใจ ความเหมาะสมและความริเริ่ม ดังนี้

3.1 ความน่าสนใจ หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้ชวนให้น่าติดตาม ไม่เบื่อหน่าย

3.2 ความเหมาะสม หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้จะต้องทำให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้จริง

3.3 ความคิดริเริ่ม หมายถึง การที่นำเอากิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายมาสอดแทรกช่วยให้เกิดการเรียนรู้

4. สื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติของความน่าสนใจ ความประหยัด และการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ดังนี้

4.1 ความน่าสนใจ หมายถึง สื่อที่ช่วยให้น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว หมายถึง สื่อนั้นจะต้องใช้ได้ผลในการทำให้ผู้เรียนรู้ได้จริง และตรงกับเนื้อหาที่ใช้เรียน

4.2 ความประหยัด หมายถึง สื่อที่ใช้มีราคาไม่แพง อยู่ในระดับสถานศึกษา รับผิดชอบได้

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีคุณสมบัติของความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้และความสามารถประยุกต์ได้ดังนี้

5.1 ความเที่ยงตรง หมายถึง เครื่องมือ วิธีการใช้ในการวัดผลของแต่ละแผนนั้น ๆ ต้องสอดคล้อง และตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้ในแผนการเรียนรู้นั้น ๆ และรวมทั้งตรงตามเนื้อหาที่ใช้ประกอบการสอน

5.2 ความเชื่อถือได้ หมายถึง เครื่องมือ วิธีการที่ใช้ในการวัดผลของแต่ละแผนนั้น ๆ ต้องสอดคล้อง และตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้ในแผนการเรียนรู้นั้น ๆ และรวมทั้งตรงตามเนื้อหาที่ใช้ประกอบการสอน

5.3 ความสามารถประยุกต์ได้ หมายถึง หัวข้อประเมินที่ระบุไว้สามารถประเมินได้จริงมิใช่แต่ระบุไว้เฉย ๆ

6. ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้

ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ ให้พิจารณาความสอดคล้องของเรื่อง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ประเมินผล ตลอดทั้งแผนนั้น ๆ

สรุปได้ว่า เมื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ นำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจะได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึก

ความหมายของชุดฝึก

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 147) กล่าวว่า ชุดฝึกแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะเพิ่มเติม ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ที่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ

ราชบัณฑิตสถาน (2546 : 641) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกหัดว่า หมายถึง แบบตัวอย่าง ปัญหา หรือคำสั่งที่ต้งขึ้น เพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

ภักดี พลศักดิ์ (2553 : 29) ได้ให้ความหมายของชุดฝึกปฏิบัติว่า หมายถึง คู่มือนักเรียน ที่ต้องใช้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนจากชุดการสอนเป็นส่วนที่นักเรียนบันทึกสาระสำคัญ และ ทำชุดฝึกหัดด้วย มีลักษณะคล้ายกับ “ชุดฝึกหัด” แต่ครอบคลุมกิจกรรมที่ผู้เรียนพึงกระทำมากกว่า ชุดฝึกหัด อาจจะกำหนดแยกเป็นแต่ละหน่วย เรียกว่า “Worksheet” หรือ “กระดาษคำตอบ” ซึ่งผู้เรียนต้องถือคิดใช้เวลาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ หรืออาจรวมเป็นเล่ม เรียกว่า “Workbook” โดยเย็บรวมเรียงลำดับตั้งแต่หน่วยที่ 1 ขึ้นไป ชุดฝึกหัดเป็นสมบัติส่วนตัวของผู้เรียน แต่ต้องเก็บไว้ ที่ชุดการสอนเป็นตัวอย่าง 1 ชุดเสมอ

สรุปได้ว่าชุดฝึกเป็นกิจกรรมเย็บรวมเล่มมากกว่า 1 หน่วยขึ้นไป ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง และเกิดความชำนาญในเรื่องเฉพาะของชุดฝึกนั้น ๆ

ความสำคัญของชุดฝึก

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 147) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชุดฝึกไว้ว่า ชุดฝึกหรือแบบฝึกเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียน การฝึกพัฒนาการทางภาษานั้นจะอาศัยเฉพาะแบบเรียนและแบบฝึกหัดในบทเรียนเพียงอย่างเดียวไม่น่าจะเพียงพอไป ทั้งจะไม่ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถ ในทักษะทางภาษาได้เพียงพอ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ครูต้องสร้างแบบฝึกหัดเฉพาะเรื่องขึ้น สำหรับฝึกเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคล่องแคล่วในทักษะทางภาษาไทย

วิไลวรรณ ธานี (2550 : 41) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชุดฝึกว่า ชุดฝึกเป็นเทคนิค การสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการ

ทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น คือ แบบฝึก เพราะนักเรียนนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ชุดฝึกทักษะเป็นส่วนสำคัญมากและจำเป็นในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นการช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะ จนเกิดความชำนาญ และมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงขึ้น

ประโยชน์ของชุดฝึก

แสงอรุณต์ รอดสถิต (2551 : 14) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดฝึกไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ตามความสนใจ และตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน
2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดฝึกช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง หรือต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนเพียงเล็กน้อย
3. ช่วยในการศึกษานอกระบบ โรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุดฝึกไปใช้ได้ ในทุกสถานที่และทุกเวลา
4. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อม และความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดฝึกผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที
5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียน
6. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น

โรจนา แสงระวี (2552 : 34) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในวิชาทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่ทำขึ้นอย่างมีระเบียบทั้งระบบเริ่มตั้งแต่จุดมุ่งหมาย กระบวนการ และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพราะได้ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพมาแล้ว
2. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น แต่ต้องอาศัยการส่งเสริมและการดูแลเอาใจใส่จากครูด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางด้านภาษาแตกต่างกัน การให้แบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จทางด้านจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทนโดยกระทำ ดังนี้
 - 4.1 ฝึกทักษะทันทีหลังจากนักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น
 - 4.2 ฝึกทักษะหลาย ๆ ครั้ง
 - 4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

5. แบบฝึกใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากบทเรียนในแต่ละครั้ง แบบฝึกที่จัดเป็นรูปเล่ม สามารถเก็บรักษาไว้เป็นแนวทาง เพื่อทบทวนตนเองต่อไป

6. การให้นักเรียนทำแบบฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนปรับแก้ข้อบกพร่องได้ทันที่

7. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากที่มีอยู่ในแบบเรียนจะช่วยนักเรียนได้อย่างเต็มที่

8. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะจัดเตรียมแบบฝึกอยู่เสมอ

แก้วตา ชาญทรัพย์ (2553 : 23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง

2. เพิ่มเติมเนื้อหาความรู้แก่นักเรียน

3. ช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกทักษะได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ช่วยส่งผลการเรียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

5. ช่วยทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วนิดา ศรีจามร (2553 : 69) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่าแบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครู ทำให้ครูลดภาระในการสอนลงได้ ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และเพิ่มความมั่นใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สกุณา ลิ้มตระกาน (2553 : 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่าแบบฝึกเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียนและผู้สอนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนได้เป็นระยะ อันเกิดผลดีต่อกระบวนการวัดและประเมินผล ทั้งยังทำให้การเรียนรู้เกิดความต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจและเกิดความรู้ที่คงทน

ลำลี รักสุทธิ (2553 : 32 - 33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น

2. ช่วยให้นักเรียนจดจำเนื้อหาในบทเรียนได้คงทน

3. ทำให้เกิดความสนุกสนานขณะเรียน

4. ทำให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าของตนเอง

5. นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง

6. แบบฝึกสามารถนำมาวัดผลการเรียนที่เรียนแล้ว

7. ช่วยให้ผู้ทราบข้อบกพร่องของนักเรียนและนำไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2554 : 5 - 6) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาให้ดีขึ้น
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในทางจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้เด็กสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน
8. ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนได้อย่างเต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในเวลาเรียน
9. ช่วยให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
10. ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อบทเรียน

ถวัลย์ มาศจรัส (2555 : 21) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน
2. นักเรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน
3. เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน
4. พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

สรุปได้ว่า ชุดฝึกจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความชำนาญ ตามเวลา และ โอกาสที่เหมาะสมของเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังช่วยลดภาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดแคลนครู การศึกษา นอกกระบบ โรงเรียน และการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนได้อีกด้วย

ลักษณะของชุดฝึกที่ดี

การสร้างแบบฝึกให้มีประสิทธิภาพต้องมีหลักในการสร้างที่สอดคล้องกับลักษณะของแบบฝึกด้วย ซึ่งมีผู้รู้เสนอแนะไว้ดังนี้

โรจนา แสงระวี (2552 : 32) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. เนื้อหาถูกต้องชัดเจน
2. มีรูปแบบหลากหลาย
3. ได้รับความสนใจ
4. ตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียน
5. ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน

แก้วตา ชาญทรัพย์ (2553 : 24) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. ชุดฝึกต้องมีเอกภาพและความสมบูรณ์ในตัวเอง
2. เกิดจากความต้องการของนักเรียนและสังคม
3. ครอบคลุมลักษณะวิชา โดยบูรณาการให้กับการอ่าน
4. ให้แนวคิดใหม่ในการจัดกิจกรรม
5. สนองความสนใจใคร่รู้ตามความสามารถของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน

เต็มทีและเน้นการแก้ปัญหา

6. คำนึงถึงพัฒนาการและวุฒิภาวะของนักเรียน
7. ครูและนักเรียนมีโอกาสร่วมกัน
8. ควรเน้นสิ่งที่น่าสนใจถือเป็นสิ่งที่มีความแปลกใหม่พอสมควร

วนิดา ศรีจามร (2553 : 68) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว เพื่อสร้างความคงทนในการเรียนรู้
2. มีคำชี้แจงที่ชัดเจน หรืออาจมีตัวอย่างให้ดู
3. ใช้เวลาที่เหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถของนักเรียน
4. ฝึกกระบวนการคิดให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืน
5. ควรมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความเข้าใจ ทำทลายความสามารถของนักเรียน

ให้อยากทำแบบฝึก และทำด้วยความสนุกสนาน

6. เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้เลือกตอบอย่างมีเสรีและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

7. สามารถประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนได้

ลำลี รักสุทธิ (2553 : 32) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. มีคำสั่งชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
2. มีภาพประกอบ ตัวอย่างที่ดี ควรให้นักเรียนเกิดความคิดหลายๆ แนวคิด
3. มีภาพประกอบ เพื่อดึงดูดความสนใจและสื่อความหมาย
4. มีเนื้อที่สำหรับเขียนเว้นช่องว่างให้มีขนาดเหมาะสมกับคำที่นักเรียนต้องการ
5. การวางรูปแบบที่ดี จะทำให้เกิดความเรียบร้อย สวยงาม และประหยัด
6. ควรบันทึกวิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแบบฝึกไว้ในคู่มือ

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2554 : 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ดังนี้

1. เนื้อหาที่นำมาจัดทำแบบฝึก ควรเป็นเรื่องที่นักเรียนได้เรียนมาแล้ว
2. ควรมีหลายๆ แบบ หลายลักษณะหลากหลาย เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อ

3. ควรเหมาะสมกับระดับชั้น วัย และความสามารถของนักเรียน
4. น่าสนใจ ทำท่ายความสามารถ และเรียนสนุก
5. แบบฝึก ควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่ได้สอน ไม่ใช่เพื่อทดสอบ
6. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ง่าย ๆ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจวิธีการฝึก
7. ใช้แบบฝึกแต่ละครั้งไม่มากไม่น้อยเกินไป
8. แบบฝึกควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดให้มาก และให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ในการแบบฝึกด้วย

ถวัลย์ มาศจรัส (2555 : 21) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. จุดประสงค์

1.1 จุดประสงค์ชัดเจน

1.2 สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ของ

กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เนื้อหา

2.1 ถูกต้องตามหลักวิชา

2.2 ใช้ภาษาเหมาะสม

2.3 มีคำอธิบายและคำสั่งที่ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม

2.4 สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นำนักเรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลัก

การสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.5 เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล

2.6 มีคำถามและกิจกรรมที่ทำท่าย ส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ของธรรมชาติ

วิชา

2.7 มีกลยุทธ์การนำเสนอและตั้งคำถามที่ชัดเจน น่าสนใจ ปฏิบัติได้ สามารถให้ข้อมูล

ย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงการเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

ลักษณะสำคัญของแบบฝึก

แบบฝึกที่มีคุณภาพจะต้องมีส่วนประกอบของแบบฝึกที่สำคัญ เพื่อให้แบบฝึกมีความสมบูรณ์ สะดวกต่อการนำไปใช้ มีผู้กล่าวถึงส่วนประกอบของชุดฝึก ดังนี้

คำลี รักสุทธี (2553 : 26 - 28) กล่าวถึงส่วนประกอบของแบบฝึกที่ดี ควรมียอดประกอบ ดังนี้

1. คำแนะนำการใช้แบบฝึก

1.1 สำหรับครู เป็นคำแนะนำเพื่อให้ครูทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกนั้น ๆ ว่า ครูต้องทำอะไร เตรียมอะไรบ้าง บทบาทของครูเป็นอย่างไร ขณะนักเรียนปฏิบัติครูควรมีบทบาทอย่างไร

1.2 สำหรับนักเรียน เป็นคำแนะนำเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่แบบฝึกกำหนดไว้ให้ถูกต้อง เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งจะมีคำชี้แจง คำอธิบายไว้ชัดเจนในการปฏิบัติกิจกรรม

2. แบบทดสอบก่อนเรียน เป็นแบบทดสอบเพื่อประเมินความรู้เดิมของนักเรียน

3. สารสำคัญ เพื่อบอกให้รู้ถึงความสำคัญ ใจความสำคัญสั้น ๆ ของเรื่องนั้น

4. ตัวบ่งชี้ เพื่อบอกให้ทราบถึงตัวบ่งชี้ที่เป็นปัญหาที่ต้องใช้สื่อ นวัตกรรมชุดนี้

5. จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อบอกให้ทราบว่านักเรียนต้องรู้อะไร เป็นอย่างไร

6. เนื้อหาสาระ

7. กิจกรรม

8. สรุป

9. แบบทดสอบหลังเรียน

หากนำเข้าไปจัดเป็นรูปเล่มก็จะเพิ่มส่วนอื่นเข้าไป ดังนี้

1. เพิ่มปกหน้า

1.1 ปกนอก

1.2 ปกใน

1.3 คำนิยม (ไม่มีก็ได้)

1.4 คำรับรอง (ไม่มีก็ได้)

1.5 คำนำ

1.6 สารบัญ

2. เพิ่มส่วนหลัง

2.1 เฉลย

2.2 ใบความรู้ (ถ้าจำเป็น)

2.3 บรรณานุกรม

2.4 ปกหลัง

คำรณ ล้อมในเมือง และคณะ (2554 : 35) ได้กล่าวถึง ส่วนประกอบของแบบฝึก ดังนี้
คู่มือการใช้แบบฝึกเป็นเอกสารสำคัญในการแบบฝึก ว่าใช้เพื่ออะไร และมีวิธีการใช้
อย่างไร เช่น ใช้เป็นแบบฝึกท้ายบท ใช้เป็นการบ้านหรือใช้สอนซ่อมเสริม ควรประกอบไปด้วย

1. ส่วนประกอบของแบบฝึก ระบุในแบบฝึกทั้งหมดกี่ชุด อะไรบ้าง และมีส่วนประกอบ
อื่น ๆ หรือไม่
2. สิ่งที่ครูหรือนักเรียนต้องเตรียม (ถ้ามี) จะเป็นการบอกให้นักเรียนและครูเตรียมตัว
ให้พร้อมไว้ล่วงหน้าก่อนเรียน
3. จุดประสงค์ในการใช้แบบฝึก
4. ขั้นตอนในการใช้บอกเป็นข้อ ๆ ตามลำดับการใช้ อาจเขียนในรูปแบบแผนการจัดการ
เรียนรู้จะชัดเจนยิ่งขึ้น

5. เฉลยแบบฝึกในแต่ละชุด

ศุวิทย์ มูลคำ (2554 : 61 - 62) กล่าวว่า แบบฝึก เป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึก
ทักษะ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร ควรมีย่อประกอบ ดังนี้

1. ชื่อชุดฝึกในแต่ละหน่วย
2. จุดประสงค์
3. คำสั่ง
4. ตัวอย่าง
5. ชุดฝึก
6. ภาพประกอบ
7. ข้อทดสอบก่อนและหลังเรียน
8. แบบประเมินบันทึกผลการใช้

กุศยา แสงเดช (2555 : 15 - 16) กล่าวว่า ส่วนประกอบของแบบฝึกที่ดีนั้นควรประกอบ
ด้วยเอกสารที่จัดทำอย่างชัดเจน คือ

1. คู่มือการใช้แบบฝึก เป็นเอกสารที่บอกให้รู้ว่าแบบฝึกใช้เพื่ออะไร มีวิธีการอย่างไร
โดยประกอบด้วย

- 1.1 ส่วนประกอบของแบบฝึก โดยระบุจำนวนชุด มีอะไรบ้าง
- 1.2 สิ่งที่ต้องเตรียมเพื่อทำแบบฝึก
- 1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.4 ขั้นตอนในการใช้โดยบอกเป็นข้อ ๆ
- 1.5 เฉลยแบบฝึกในแต่ละชุด

2. แบบฝึก เป็นสื่อที่สร้างให้นักเรียนฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างถาวร โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 2.1 ชื่อแบบฝึกในแต่ละกลุ่มย่อย
- 2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2.3 คำสั่ง
- 2.4 ตัวอย่าง
- 2.5 แบบฝึก
- 2.6 ภาพประกอบ
- 2.7 แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน

สร้อยสุดา อินหนอง (2555 : 51 - 52) ได้เสนอลักษณะของแบบฝึกที่หลากหลายประเภท เพื่อนำไปประกอบชุดฝึกที่น่าสนใจ ไว้ดังนี้

1. ประเภทเลือกตอบ
 - 1.1 เลือกระบายสีพวกเดียวกัน
 - 1.2 เลือกคำที่มีความหมายตรงกับข้อความ
 - 1.3 เลือกตัวพยางค์ในในกลุ่มคำ
 - 1.4 เลือกคำที่สะกดการันต์ได้ถูกต้อง
 - 1.5 เลือกคำพวกเดียวกัน
 - 1.6 ชีคเส้นใต้คำพวกเดียวกัน
2. ประเภทเติมคำ
 - 2.1 เติมพยางค์ในคำที่กำหนดให้
 - 2.2 เติมคำลงในข้อความที่กำหนดให้
 - 2.3 เติมส่วนประกอบของคำให้เป็นคำที่มีความหมาย
 - 2.4 เติมคำให้มีความหมายตรงกับภาพ
 - 2.5 เติมอักษรในช่องว่างให้เป็นคำ ซึ่งตรงกับคำอ่านที่กำหนดให้
3. ประเภทจับคู่
 - 3.1 จับคู่พยางค์ของคำที่อ่านตรงกัน
 - 3.2 จับคู่คำกับข้อความที่มีความหมายตรงกัน
 - 3.3 จับคู่คำพวกเดียวกัน
4. ประเภทสร้างคำ
 - 4.1 สร้างคำจากภาพ

- 4.2 สร้างคำจากภาพและความหมายที่กำหนดให้
- 4.3 สร้างคำโดยเรียงตัวอักษรที่กำหนดให้
- 4.4 สร้างคำโดยกำหนดส่วนประกอบของคำบางส่วนให้
- 4.5 นำคำมาประสมให้เกิดคำใหม่
- 4.6 สร้างคำจากตัวอักษรที่สลับกันอยู่
5. ประเภทสร้างประโยค
 - 5.1 สร้างประโยคจากคำที่กำหนดให้
 - 5.2 เลือกคำเติมลงในประโยคให้ได้ใจความ
 - 5.3 สร้างประโยคจากภาพที่กำหนดให้
6. ประเภทของคำ
 - 6.1 เขียนคำอ่านจากคำที่กำหนดให้
 - 6.2 เขียนคำจากคำอ่านและความหมายที่กำหนดให้
 - 6.3 แก้อันที่เขียนสะกดผิด
7. ประเภทแยกส่วนประกอบคำ
8. ประเภทหาความหมายของคำ

รูปแบบของแบบฝึก

การจัดทำแบบฝึกให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องอาศัยรูปแบบที่มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแบบฝึกนั้นจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับทักษะที่จะฝึก แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของแบบฝึกมีดังนี้

ลำลี รักสุทธิ (2553 : 35 - 40) กล่าวว่า แบบฝึกที่ดีควรมีรูปแบบหลากหลาย แล้วแต่เทคนิคของผู้จัดทำหรือเอกสารแบบฝึกหลาย ๆ เล่ม เพื่อเป็นแบบอย่างในการประยุกต์ใช้ แต่จะนำเสนอบางรูปแบบที่นิยมจัดทำ ดังนี้

1. แบบฝึกประเภทสร้างคำ

เป็นแบบฝึกที่มุ่งให้นักเรียนที่อยู่ในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งยังไม่มีความรู้ความจำในเรื่องคำมาก สมอมมีคำไม่มาก เพื่อเป็นการนำเข้าสู่การเขียนเรื่องที่ยาวขึ้น จึงควรให้นักเรียนฝึกการสร้างคำขึ้นเอง

2. แบบฝึกประเภทสร้างกลุ่มคำ

เป็นแบบฝึกที่ต่อยอดจากแบบฝึกที่ 1 คือ มุ่งให้นักเรียนที่อยู่ในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งยังไม่มีความรู้ ความจำในเรื่องกลุ่มคำมากมาย ให้รู้จักการเพิ่มคำเป็นกลุ่มคำ เพื่อเป็นการนำเข้าสู่การเขียนที่ยาวขึ้น จึงควรให้นักเรียนฝึกการสร้างกลุ่มคำขึ้นเอง

3. เป็นแบบฝึกประเภทการอ่านและเขียนคำ

เป็นแบบฝึกที่มุ่งให้นักเรียนที่อยู่ในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งยังมีปัญหาในเรื่องการอ่านและเขียนคำ (บางคำ) ให้ฝึกอ่านคำที่มีปัญหาในการอ่านและเขียนหรือคำยาก หรือคำที่ต้องการฝึก เพื่อเป็นการฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นการนำเข้าสู่การฝึกการเขียนที่ยากขึ้น

4. แบบฝึกประเภทเขียนตามคำบอก

เป็นแบบฝึกที่มุ่งให้นักเรียนที่อยู่ในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ได้พัฒนาการเขียนคำ ยังไม่มีความรู้ ความจำในเรื่องคำมาก สมอมีคำไม่มาก เพื่อเป็นการนำเข้าสู่การเขียนเรื่องที่ยาวขึ้น จึงควรให้นักเรียนฝึกการสร้างคำขึ้นเอง

5. แบบฝึกประเภทสร้างประโยค

เป็นแบบฝึกที่มุ่งให้นักเรียนนำคำ กลุ่มคำที่เรียนมาแล้งฝึกสร้างประโยคที่เหมาะสมกับระดับวัย เพื่อก้าวสู่การเขียนเรื่องที่ยากขึ้น ยาวขึ้น ซับซ้อนขึ้น

6. แบบฝึกคิด

เป็นแบบฝึกที่เป็นประโยคบอกเล่า ให้นักเรียนอ่านแล้วใส่เครื่องหมายถูกหรือผิดตามดุลยพินิจของนักเรียน

7. แบบจับคู่

เป็นแบบฝึกที่ประกอบด้วยคำถาม หรือตัวปัญหา ซึ่งเป็นตัวยืนไว้ในสดมภ์ซ้ายมือ โดยมีที่ว่างไว้หน้าข้อ ให้นักเรียนเลือกหาคำตอบที่กำหนดไว้ในสดมภ์ขวามือ มาจับคู่กับคำถาม ให้สอดคล้องกัน โดยใช้หมายเลขหรือรหัสคำตอบไปวางไว้ที่ข้างหน้าข้อคำถาม หรือจะใช้การโยงเส้นก็ได้

8. แบบเติมคำหรือเติมข้อความ

เป็นแบบฝึกที่มีข้อความไว้ให้ แต่จะเว้นช่องไว้ให้นักเรียนเติมคำ หรือข้อความที่ขาดหายไป ซึ่งคำหรือข้อความที่นำมาเติมอาจให้เติมอย่างอิสระหรือกำหนดตัวเลือกให้เติมก็ได้

9. แบบหลายตัวเลือก

เป็นแบบฝึกเชิงแบบทดสอบ โดยจะมีส่วนที่เป็นคำถาม ซึ่งจะต้องเป็นประโยคคำถาม ที่สมบูรณ์ชัดเจนไม่คลุมเครือ ส่วนที่ 2 เป็นตัวเลือก คือ คำตอบ ซึ่งอาจมี 3 - 5 ตัวเลือกก็ได้ ตัวเลือกทั้งหมดจะมีตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว ส่วนที่เหลือเป็นตัวลวง

10. แบบอัตนัย

เป็นแบบฝึกที่มีคำถาม นักเรียนจะต้องเขียนคำตอบบรรยายตอบอย่างเสรีตามความรู้ความสามารถ โดยไม่จำกัดคำตอบแต่จำกัดในเรื่องเวลา อาจใช้ในรูปแบบของคำถามทั่วไป หรือเป็นคำสั่งให้เขียนเรื่องราวต่าง ๆ ก็ได้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2553 : 95 - 96) กล่าวว่า รูปแบบของแบบฝึกควรมีหลากหลาย เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่อยากทำ และได้เสนอรูปแบบของแบบฝึก 5 แบบฝึก ดังนี้

1. แบบถูกผิด เป็นประโยคบอกเล่าให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกใส่เครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ ตามดุลพินิจของนักเรียน
2. แบบจับคู่ ประกอบด้วยคำถามที่เป็นตัวขึ้นไว้ด้านในซ้ายมือมาจับคู่ในด้านขวามือ โดยใช้เลขคำตอบไปวางไว้หน้าข้อคำถาม หรือใช้การโยงเส้น
3. แบบเติมคำหรือเติมข้อความ มีข้อความไว้แต่เว้นช่องว่างไว้เติมคำ หรือข้อความที่ขาดหาย โดยอาจให้เติมอย่างอิสระ หรือกำหนดตัวเลือกให้เติม
4. แบบหลายตัวเลือก เป็นแบบฝึกเชิงแบบทดสอบ โดยมี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำถามที่สมบูรณ์ชัดเจน ส่วนที่ 2 เป็นคำตอบตัวเลือก ซึ่งอาจมี 3 - 4 ตัวเลือก โดยจะมีตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงตัวเดียวเท่านั้น ส่วนที่เหลือเป็นตัวลวง
5. แบบอัตนัย มีตัวคำถามให้เขียนอย่างเสรี ไม่จำกัดคำตอบ แต่จำกัดเวลา อาจเป็นคำถามทั่วไป หรือเป็นคำสั่งให้เขียนเรื่องราวต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ลักษณะชุดฝึกที่ดีจะต้องเป็นแบบฝึกสั้นๆ มีหลายรูปแบบมีความสำคัญในการฝึกให้เกิดความชำนาญนั้น ๆ ต้องมีการอธิบายที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่ง่าย ใช้เวลาฝึกที่ไม่นานเกินไป และสามารถเขียนได้ด้วยตนเอง เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกแล้ว นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น มีประโยชน์คุ้มค่าต่อทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน และที่สำคัญคือ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการสร้างชุดฝึกทักษะ

ภักดี พลศักดิ์ (2553 : 20) ได้เสนอแนะหลักการสร้างชุดฝึกทักษะไว้ว่า

1. จะต้องตั้งวัตถุประสงค์
2. ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกทักษะ
3. ชั้นต่าง ๆ ในการสร้างชุดฝึกทักษะ
 - 3.1 ศึกษาปัญหาความบกพร่องของเด็กในการจัดการเรียนการสอน
 - 3.2 ศึกษาจิตวิทยา และกระบวนการเรียนรู้
 - 3.3 ศึกษาเนื้อหาวิชาที่สอน
 - 3.4 ศึกษาลักษณะของทุกฝึกทักษะ
 - 3.5 กำหนดรูปแบบ และสร้าง

อรุณ ทองประเสริฐ (2555 : 31) สรุปหลักการสร้างชุดฝึกว่า

1. ใช้หลักการเรียนรู้
2. การฝึกจะต้องเจาะจงเฉพาะอย่าง
3. วิธีฝึกใช้วิธีที่เป็นระเบียบ รวดเร็ว ย่นย่อ
4. ระดับความยากง่ายของชุดฝึกจะต้องเหมาะสมกับนักเรียน
5. เวลาที่ใช้ในการฝึกแรก ๆ ควรสั้น ๆ ก่อนแล้วค่อยขยายเวลาให้มาก
6. ต้องมีการฝึกเป็นรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มด้วย
7. ต้องมีการฝึกเป็นรายบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มด้วย
8. ครูควรให้นักเรียนทราบผลความก้าวหน้าของการทำชุดฝึก
9. เมื่อนักเรียนฝึกแล้วต้องให้นำไปใช้และมีการติดตามผล

สรุปได้ว่าหลักการสร้างชุดฝึก จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้แน่นอนว่าจะฝึกเรื่องอะไร แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยจัดให้เหมาะกับวัยตลอดจนระดับความสามารถของผู้เรียน โดยเรียงลำดับสาระการเรียนรู้จากง่ายไปยาก ใช้เวลาพอเหมาะ และมีคำชี้แจงอย่างชัดเจนการสร้างแบบฝึกที่ดีมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ หลักจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายในการฝึก ระยะเวลาที่ใช้ฝึก ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ รูปแบบในการฝึก เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนุกสนานและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการเรียน

หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกทักษะ

ในการสร้างชุดฝึกเพื่อให้มีคุณภาพ ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยา เพราะการเรียนการสอนจะได้ผลดีควรใช้ชุดการเรียนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้แนวทฤษฎีและจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการสร้างชุดฝึก ที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectionism Theory) ของธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองของผู้เรียน ในแต่ละชั้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกฎการเรียนรู้ 3 กฎ คือ ซึ้นพจึ มนต์ขลัง (2550 : 30 - 31) ได้สรุป หลักจิตวิทยาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกไว้ ดังนี้

1. กฎแห่งการฝึกหัด หรือการกระทำซ้ำ (The Law of Exercise or Repetition) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัด หรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคง แน่นแฟ้นของ สิ่งที่เรียนความรู้คงทนถาวร ซึ่งแยกเป็น 2 กฎย่อย คือ

1.1 กฎแห่งการใช้ (Law of Used) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้ว มีการกระทำ หรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้น ไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร

1.2 (Law of Disused) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้ว ไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ หรือไม่ได้เลย ย่อมทำให้ค่อย ๆ ลบเลือนไปในที่สุด หรือไม่ก็เกิดการลืมไปในที่สุด หรือไม่ก็ไม่เกิดการลืมจนไม่เรียนรู้อีกเลย

2. กฎแห่งผลที่พอใจของ (The Law of Effect) หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ต่อไปอีก ถ้าได้รับผลที่พึงพอใจก็จะเกิดผลดีกับการเรียนรู้ ทำให้อยากเรียนรู้ต่อไปอีก แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่น่าพึงพอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้ หรือเบื่อหน่าย และเป็นผลเสีย ต่อการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้กระทำเลิกทำสิ่งนั้นได้ การนำกฎแห่งผลที่พอใจมาใช้ ครูควรส่งเสริมให้เกิดความพอใจ จากการฝึกด้วย การรู้จักผู้เรียนอย่างแท้จริงว่าใคร มีความสามารถ ใครสนใจ ฯลฯ เพียงใด แค่นั้น แล้วพยายามจัดการเรียนการสอน รวมถึงมอบหมายงานที่มีความยากง่ายเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียน สร้างความรู้สึก จนสามารถทำให้ได้สำเร็จในงานที่ตนได้รับมอบหมาย ก็จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจ ที่จะฝึกเพิ่มขึ้นอีก

3. กฎแห่งความพร้อม (The Law of Readiness) หมายถึง ความพร้อมของร่างกาย ในอันที่จะ แสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมา

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีหลักจิตวิทยาที่กล่าวถึงชุดฝึกทักษะที่คั้นนั้น ต้องคำนึงถึงจิตวิทยา แห่งการเรียนรู้ นำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนรู้มาให้ผู้เรียนได้ทดลองทำ เพื่อเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการสร้างแบบฝึก

ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกมีความสำคัญ ดังที่นักการศึกษาได้อธิบายขั้นตอนการสร้าง แบบฝึกไว้

โรจนา แสงระวี (2552 : 45) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึก ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุก ๆ ระดับชั้น

2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหา ออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด

3. พิจารณาวัดอุปประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึก

4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะต้องสอดคล้องกับ เนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้

5. สร้างบัตรฝึกหัด เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม

6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางในการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงอาจทำเพิ่มเติมเมื่อนำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้

7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการเรียน โดยจัดทำเป็นตอน เป็นเรื่อง เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า

8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง หาคุณภาพของแบบฝึกและคุณภาพของแบบทดสอบ

9. นำไปปรับปรุงแก้ไข

10. รวบรวมเป็นแบบฝึกจัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้สารบัญ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

วนิดา ศรีจามร (2553 : 76) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึก ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจากแบบฝึก

2. ศึกษาผู้เรียน โดยพิจารณาถึงวัยและระดับชั้น ความรู้ ประสบการณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบฝึกให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3. ศึกษาธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ บางเรื่องอาจมีลักษณะเฉพาะ บางเรื่องต้องเรียนรู้โดยการปฏิบัติให้เรียนรู้จริง

4. พิจารณาประโยชน์และความคุ้มค่าของสื่อการเรียนการสอนว่า สามารถกระตุ้นความสนใจ สื่อความหมาย และสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างไร

5. หาประสิทธิภาพและปรับปรุงพัฒนาสื่อที่จัดทำไว้ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของสื่อว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้จริง

ลำที รักษ์สุทธิ (2553 : 34) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึก ดังนี้

1. สสำรวจปัญหา สาระ ตัวบ่งชี้ที่เป็นปัญหาและความต้องการ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้ว ครูผู้สอนย่อมทราบดีว่า บรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ รวบรวมปัญหาหรือความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในแต่ละตัวบ่งชี้

2. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกให้ชัดเจน ตรงตามตัวบ่งชี้ที่เป็นปัญหา เพื่อตอบคำถามว่าสร้างแบบฝึกเพื่ออะไร ต้องการให้นักเรียนรู้อะไร และเป็นอย่างไร

3. วิเคราะห์ปัญหาที่เรียนในแต่ละจุดประสงค์ว่าประกอบด้วยอะไร ถ้าเป็นภาษาไทย คือ คำและความหมายว่าอย่างไร คำใดมักมีปัญหาการอ่านและเขียน รวบรวมคำเหล่านั้นไว้

4. ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาการอ่านของนักเรียนในแต่ละชั้นว่า เด็กแต่ละคน มีความสนใจเรื่องอะไร เช่น จิตวิทยาการอ่านที่นำไปใช้ในแบบฝึก ประกอบด้วย

4.1 ความใกล้ชิด คือ ถ้าใช้สิ่งเร้าและตอบสนองเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันจะสร้างความพอใจให้แก่นักเรียน

4.2 การฝึกหัด คือ การให้นักเรียนได้ทำซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่แม่นยำ

4.3 กฎแห่งผล คือ การให้นักเรียนได้ทราบผลการทำงานของตนด้วยการเฉลย

4.4 การจูงใจ คือ การจัดแบบฝึกหัดเรียงตามลำดับจากแบบฝึกที่ง่ายและสั้นและสู่เรื่องยาวและยาวขึ้น ควรมีภาพประกอบ และหลายรูปแบบ

5. กำหนดกรอบการสร้างแบบฝึก ควรประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง แต่ละเรื่องควรมี กิจกรรมอะไรบ้าง มีความยาวเพียงใด จะนำเสนอโดยใช้ภาพประกอบหรือไม่

6. ลงมือเขียนแบบฝึกแต่ละชุด

7. นำแบบฝึกนั้น ไปให้ผู้ชำนาญการตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา เช่น ครูสอนภาษาไทยที่มีประสบการณ์ ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น หรือนำไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 1 - 5 คน เพื่อนำไปรวบรวมข้อมูล เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

8. จัดพิมพ์หรืออัดสำเนาแบบฝึก เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้เสริมการเรียนการสอน ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2554 : 4 - 5) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึก ดังนี้

1. ศึกษาความบกพร่องของเด็กในการเรียนการสอน อาจศึกษาผลการประเมินผล ปลายภาค / ปลายปี การวัดผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และการตรวจผลงานนักเรียน

2. ศึกษาจิตวิทยาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้

3. ศึกษาเนื้อหาวิชาที่นักเรียนยังบกพร่อง

4. ศึกษาลักษณะของแบบฝึกแบบต่าง ๆ

5. วางโครงเรื่องเนื้อหาวิชาและกำหนดรูปแบบของแบบฝึกให้สัมพันธ์กัน โครงเรื่อง

6. สร้างแบบฝึก โดยเลือกเนื้อหาต่าง ๆ ที่เหมาะสมบรรจุในแบบฝึกให้ครบตามที่กำหนด

7. ให้ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงบริเวณโรงเรียนเช่น ศึกษาพิเศษ ครูวิชาการกลุ่มครู วิชาการโรงเรียน ตรวจสอบความถูกต้องของแบบฝึก

8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้และปรับปรุง

9. นำไปใช้จริงกับนักเรียนในชั้นเรียน

ถวัลย์ มาศจรัส (2555 : 20) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึก ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาสาระสำหรับจัดทำแบบฝึก

2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระโดยละเอียด เพื่อกำหนดจุดประสงค์ในการจัดทำ

3. ออกแบบการจัดทำแบบฝึกตามจุดประสงค์
4. สร้างแบบฝึกและส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น แบบทดสอบก่อนเรียน บัตรคำสั่งขั้นตอนกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติ แบบทดสอบหลังเรียน
5. นำแบบฝึกไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. ปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกมีขั้นตอนการสร้าง โดยต้องศึกษาและวิเคราะห์ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลาง ทฤษฎีการเรียนรู้ และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดทำโครงร่างแบบฝึกที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงจัดทำแบบฝึกและหาประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของชุดฝึก

จิตติร ทองสุข (2541 : 22) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพเครื่องมือเป็นกระบวนการตรวจสอบและพิจารณาคูณค่าของสื่ออย่างมีระบบ ก่อนนำสื่อไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2550 : 3 - 4) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึก = ประสิทธิภาพ E_1 , E_2 เมื่อ E_1 คือ ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยระหว่างแต่ละชุดย่อยแต่ละชุด E_2 คือ ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยหลังการเรียนแต่ละชุดหรือทุกชุดในการกำหนดระดับประสิทธิภาพของชุดฝึก E_1 , E_2 โดยทั่วไปไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 60/60 โดยคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

1. ลักษณะของสาระการเรียนรู้ เป็นเรื่องอะไรเป็นองค์ความรู้ที่เป็นเรื่องต่อเนื่องหรือเป็นองค์ความรู้เฉพาะเรื่อง que ผู้เรียนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องนั้นเป็นการเฉพาะหรือไม่ อย่างไร
2. กลุ่มผู้เรียนเป้าหมายคือใคร มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนรู้อะไร
3. ความคาดหวังของสังคมต่อการเรียนรู้ในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร
4. ทักษะการเรียนรู้ หลักที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุคืออะไร เป็นเรื่องของทักษะทางด้านสติปัญญา ทางด้านจิตใจ ทักษะทางร่างกายหรือเป็นเรื่องของทักษะกระบวนการ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2542 : 490 - 491) ได้กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์นั้น การที่จะกำหนดเกณฑ์ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนพิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้มักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้ โดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพท์) โดยกำหนดว่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพท์) ประสิทธิภาพของแบบฝึกจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่คาดหมายว่าผู้เรียน

จะเปลี่ยนพฤติกรรม โดยกำหนดให้เป็นร้อยละของผลเฉลี่ยการทำงานกิจกรรมระหว่างการใช้แบบฝึกหัดต่อร้อยละของผลสอบหลังใช้แบบฝึกหัดทั้งหมด นั่นคือ E_1, E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยวิธีคำนวณ

E_1 คำนวณจากการนำคะแนนการทำแบบฝึกหัดทุกชุดของนักเรียนแต่ละคนมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย และเทียบส่วนเป็นร้อยละ (80 ตัวแรก)

E_2 คำนวณจากการนำคะแนนของนักเรียนที่ทดสอบหลังเรียนแบบฝึกหัดทั้งหมดรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย และเทียบส่วนเป็นร้อยละ (80 ตัวหลัง)

วิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพ โดยใช้สูตรของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545 : 89 - 90) ดังนี้
80 ตัวแรกใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{\frac{N}{A} \times 100}$$

เมื่อ E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกที่นักเรียนทุกคนทำ
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกทุกชุดรวมกัน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

80 ตัวหลังใช้สูตร ดังนี้

$$E_2 = \frac{\sum F}{\frac{N}{B} \times 100}$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของการทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ลอเรย์ (Lowrey, 1978 : 817-A) ได้ศึกษา ผลการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนระดับ 1 - 3 จำนวน 87 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะมีคะแนนทดสอบหลังจากฝึกทักษะมากกว่าคะแนนก่อนการทำแบบฝึก และนักเรียนทำข้อสอบหลังจากการฝึกทักษะแล้ว ได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 89.80 นั่นคือ แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือในการช่วยให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น

สุยานโต วาร์แดน (Suyanto, Wardan, 2002 : 3766-A) ได้ศึกษา ผลของวิธีการตัดอักษรตามวิธีสะกดคำโดยให้นักเรียนนำแบบฝึกทักษะ รวม 6 สัปดาห์ กับนักเรียนระดับ 1 - 2 จำนวน 1800 คน ผลปรากฏว่าคะแนนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนทดลองหลังจากทำแบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนทำแบบฝึกทักษะ

งานวิจัยในประเทศ

เกรียงไกร ราชวิชัย (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่อง ประโยค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโป่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาประสิทธิภาพแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่อง ประโยค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ จำนวน 34 คน พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่อง ประโยค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 เท่ากับ 81.78 / 88.43 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนเท่ากับ 26.53 คะแนน ก่อนเรียนเท่ากับ 15.24 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ผู้เรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่อง ประโยค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีระดับการประเมินเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

ธีราภรณ์ ทรงประศาสน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการแต่งประโยคสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 พบว่า ความสามารถในการแต่งประโยคที่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนรวมเฉลี่ยการทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางการแต่งประโยค หลังการใช้แบบฝึกทักษะได้คะแนนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93 จากเดิมก่อนเรียนที่ได้คะแนนร้อยละ 30 คะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 63 และผลการสังเกตพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความตั้งใจ ความกระตือรือร้น ด้านความสนใจ ความพึงพอใจ ความเข้าใจในบทเรียน ด้านการตอบคำถามในบทเรียน และการทำแบบฝึกหัด พบว่า อยู่ในระดับดี เนื่องจากเด็กแสดง ความสนใจในบทเรียน ตั้งใจ และให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนสามารถตอบคำถามในบทเรียนได้ ร้อยละ 70 และทำแบบฝึกทักษะได้

สุกานดา สายวาริ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการจัดทีมแข่งขัน (TGT) กับการเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive Method) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้อง รวม 72 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการจัดทีมแข่งขัน (TGT) กับการเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive Method) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ที่สอนด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคการจัดทีมแข่งขัน (TGT) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ที่สอนด้วยการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive Method) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี